

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre. . . . 6 kor.
Egyes szám 20 fillér.

Megjelenik minden hó
1-ső és 15-ik napján.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városháza, földszint 8. szám.
Ide kerüljék a kéziratokat.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
Irodája. Ide küldendők az elő-
fizetési díjak és hirdetések.

== KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY. ==

Főszerkesztő: Dr. K. TÓTH MIHÁLY tanácsnok. ♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS főlevéltáros, tb. tanácsnok.

J városi politika feladatai.

(Várospolitikai tanulmány.)

Írta: Dr. Tatay Zoltán, városi tb. aljegyző.

(Folytatás.)

IV. A városok szociálpolitikai feladatai.

A szellemi és anyagi javaknak különböző megoszlásán alakuló társadalmi különbség a városokban teljes mértékben kidomborodik. A városi lakosság komplexuma a legkülönbözőbb elemekből van összetéve.

A társadalmi rend három osztálya: u. m. felső, közép és alsó osztály egyaránt feltalálható, sőt az osztályonkívüli; u. n. proletár osztály is, leginkább a városokba tömörül és annak nem kívánatos elemét alkotja.

A társadalmi élet igazgatásának kettős irányu feladata van. Egyfelől feladata, hogy egyik osztályból a másikba való emelkedésnek, a felemelkedő osztálymozgalomnak jogi akadályait elhárítsa, másfelől a társadalmi szükség esetén a személyi lét fizikai feltételeinek hiányait pótolja.

Azon két társadalmi osztály, melyeknek szembenállása korunkban legszembetűnőbb, a tőkésék és a munkások osztálya.

Korunkat a kapitalizmus korának nevezik és valóban a mai gazdasági élet legnagyobb fontos águ tényezője a tőke.

A kapitalisztikus termelés a munkaviszonyokra nagy hatással volt s a munkarendszert és munkafeltételeket egyaránt megváltoztatta. A nagy tőkével rendelkező tőkessel szemben védtelenül állott a csak munkaerejére támaszkodó munkás, aki létfontartását egyedül neki köszönhette s az erők ezen egyenlőtlen megoszlása folytán a munkás érdekei, a tőkés kizsákmányolási törekvéseivel szemben, védelem nélkül maradtak.

Ennek eredménye volt a munkások munkarejének rendkívüli kiterjesztése, az éjjeli és nappali munkaüzem, a nők és gyermekeknek a műhelyekben és gyárakban alkalmazása, mely körülmények a nyomor, alkoholizmus és halandóság növelésére vezettek.

A szocializmus, mely a fennálló gazdasági rendnek teljes megsemmisülését, a magántulajdon eltörlesztését, a tőkének az összesség kezébe adását s a vállalatoknak kollektív alapra helyezését kívánja, mindenütt felütötte a fejét.

Ily körülmények között elodázhatatlanná vált az állam beavatkozása s az állam a szociálpolitika terére lépett.

A szociálpolitika az állam feladatává teszi, hogy a gazdasági élet mai keretein belül vegye védelmébe a munka érdekeit a tőkével szemben és akadályozza meg, hogy a tőke a munkaerőt s a munka tőkészerző képességét vesztélyeztesse. Míg a szocializmus a magántulajdon elakarja törölni, addig a szociálpolitika csak a magántulajdon korlátozására törekszik a munka érdekében. A szociálpolitika kettős feladata, hogy egyfelől a munkást, mint gyengébbet védi a vállalkozóval szemben, másfelől törekszik a munkás életmódja színvonalának (standard of live) emelésére.

A szociálpolitika első sorban állami tevékenység, azonban ezen szociálpolitikai tevékenység organumai a községek lévén, ennél fogva beszélhetünk a városok szociálpolitikai feladatáról.

A városi szociálpolitika feladata azon intézmények létesítése, melyek az alsóbb néposztály érdekeit szolgálják és közelebről a munkásosztálynak a tőkésosztállyal szemben való védelmet célozzák. Ezen intézményeket négy csoportba oszthatjuk, u. m.:

- a) népjóléti intézmények (preventív);
- b) tulajdonképeni szegényügy (represszív);
- c) munkásvédelem és
- d) gyermekvédelem.

Népjóléti intézmények alatt azon intézményeket értjük, melyek az alsóbb néposztályok részére a közegegység, köztisztaság, lakás, közművelődés és gazdasági jólét feltételeit adják s az igazságszolgáltatás és közigazgatás körül segítségével szolgálnak. Ily intézmények: kórházak, ingyenes betegápolás, népfürdők, kislakások, népszállók, napközti otthonok, népkonyhák, népszerű színi és ismeretterjesztő előadások, szabadiskolák, népkönyvtárak és kaszinók, népszerű tudományos felolvasások, hangversenyek, néptakarékpénztárak,

aloházak és népirodák, hol az ügykereső felek ingyenes jogvédelemben részesülnek és ingyenes jogi tanácssal láttatnak el.

A tulajdonképeni szegényügy feladata ott, hol az egyes nem képes saját erejével segíteni magát, a személyi lét fizikai feltételeit megadni. Eszközei: a szegény segítézés, agg ápolódk, szegényházak, rokkantak menhelye, szeretetházak, nyomorékok, vakok, siketnémák intézetei, dologházak, elmegógyintézetek, hülyék intézete stb.

A munkásvédelem feladatai a munkás érdekeinek a főkéssel szemben való megvédése, a munkaszerződések ellenőrzése, a munkahelyek egészségügyi rendszete, a nők és gyermekek munkájának szabályozása, a vállalkozó szavatosságának, a munkaszünet, a munkarend, munkaidő és munkabérek szabályozása.

A tulajdonképeni munkásvédelem eszközei: a betegség esetére való biztosítás, a baleset biztosítás, a rokkantsági és agkor biztosítás, biztosítás munkanélküliség esetére, munkaközvetítés, munkanélküliek foglalkoztatása, munkássegyletek, előlegező pénztárak, termelő és fogyasztási szövetkezetek, munkás szövetkezetek.

A munkásjólét előmozdítására szolgálnak: a munkáslakások, munkáskertek. Az előbbiekek célja a munkásoknak a gyárhoz, munkahelyhez közel egészséges, olcsó, saját lakáshoz juttatása, miáltal a munkás a munkaidőn kívül visszadatik családjának és a rendes családi élet az alkoholizmusnak ellensége lévén, ez által is hatatos eszköze a munkásvédelemnek.

A munkáskert a legújabb lők intézménye. Célja a munkásság jólétét áltálal növelni, hogy oly eszközt ad a kezébe, mellyel öntevékenység által fokozhatja keresetét, a munkásokat a kerti gazdálkodás egészséges foglalkozásának előnyeiben részesíti a többnyire egészségrontó gyári vagy műhelyi munka után s ezáltal ugy a saját maga, mint gyermekeinek testi és szellemi erejét gyarapítja

A szociálpolitika már eddigi rövid pályafutása alatt is igen szép eredményeket ért el. Az állam és a községek egymással versenyezve hoztak létre azon intézményeket, melyek fenti célokat szolgálják. E tevékenységben a társadalom is kiváló részt kér magának, mert valóban „a társadalmi lelkiismeret felébredése a helyes szociálpolitikai tevékenységnek a legfontosabb rugója és ellenőrzője“.

A munkáskérdéssel kapcsolatban meg kell emlékeznünk a városi élet másik nagy fontosságú és aktuális kérdéséről: a cseléd kérdésről. Cselédek — az ipari alkalmazottak, gyári munkások és napszámókkal szemben — azon alkalmazottak, kik bérért a ház és gazdaság körüli munkák végzésére vállalkoznak. A cselédek régen a családfő háznépéhez tartoztak, azonban később,

a kapitalizmus batá-a alatt, a munkaadó és munkás, valamint a gazda és cseléd közötti viszony is megváltozott, ridegebbé lett.

A munkások helyzetének javulása, a munkabérek tetemes emelkedése, a munkaidő szabályozása a mindkét nembeli fiatalságnak mind nagyobb és nagyobb tömegét vona el a cseléd-szolgálattól. A gyárak és műhelyek ezen felszívó hatása, kivált a városokban, hovatovább mindinkább érezhetővé válik. Különösen a női munkaerőnek a gyárakba és iparvállalatokba bevezetése tetemesen leaszította a városi cselédek számát ugy, hogy a szükséglet inkább a vidék segítségével fedezhető. A kínálat és kereslet egyenlőtlensége folytán előáll kedvező konjunktúrákat felhasználva, a cselédek napról-napra nagyobb követelésekkel lépnek fel. Magukat a munkásosztállyal azonosítva, az állam és a társadalomnak azon védelmét kívánják, mely a munkásokkal szemben teljesen indokolt. A kapitalizmus kizsákmányoló törekvései a munkaerővel szemben szükségessé tették az állam beavatkozását a munkáskérdésbe. A kapitalizmus ezen káros és megakadályozandó hatása a cselédekre nem terjedt ki, ennélfogva az ő béremelés és munkalesztelés iránti törekvéseket a társadalom nem kíséri oly rokonszenvvel, mint a munkások mozgalmait.

A szociális korszak, az osztálymozgalmi törekvések mindjobban mérgezik a cselédkérdést, mely még a szociálpolitika megoldandó problémái közé tartozik.

Városaink átérve a cselédkérdés nagy horderejét, a társadalom bevonásával több oly intézményt létesítenek, melyek a cseléd-szükséglet kielégítését célozzák. Ilyenek: a városi cseléd-szerző intézetek, cselédotthonok, cselédbiztosítás stb., azonban ezek a kívánt célt eddig még nem érték el.

Végül meg kell emlékeznünk a városi szociálpolitikai intézmények negyedik csoportjáról: a gyermekvédelemről.

Azon gyermekekről való gondoskodás, kik a szülői nevelés és gondozást nélkülözni kénytelenek, az állam- és társadalomnak egyaránt köteleessége. A jövő társadalom egyedeinek, — a gyermekeknek élete és egészsége az államoknak drága kincse, ép és egészséges polgárok nevelése kiváloan állami érdek.

A gyermekvédelem feladata: a gyermekhalandóság csökkentése, e célból gyermekórházak létesítése, árvaházak, lencházak, gyermekmenhelyek felállítás, az árva, illetve talált és hatóságilag elhagyottá nyilvánított gyermekek elhelyezése, s ez által a magzatelhajtások és gyermekgyilkosságok megakadályozása, vagy kevesbbitése, szegénygyermekek tanításáról való gondoskodás, gyermekkertek létesítése. A legújabb idők intézménye a szünidő gyermektelepek létesítése, melyeknek célja az iskolaköteles gyermekeknek a

szünetekben egészséges vidéken, felügyelet alatt mérsékelt árért elhelyezése, és az u. n. gyermekházak, hova a munkával elfoglalt szülők gyermekeiket a munkaidő tartamára felügyelet mellett elhelyezik. E körbe tartoznak: a kötelező védőmű oltások, a játek délutánok, a szabadban való tanítás, a tanulmányi kirándulások, a gyermek előadások, gyermeksportok, a pornográfia elleni küzdelem stb.

A városoknak az egészségre káros levegőjében, hol a gyermekhalandóság tetemesen nagyobb, hol a rosza való csábítás a gyermekeket sok kísértésnek teszi ki, a gyermekvédelem fokozott fontossággal bír.

V. Városi közművek és üzemek.

1. Szennyviselvezetés.

Valamely város közigazgatási és közegészségügyi intézményei között a legfontosabbak egyike a szennyviselvezetés, vagyis az egészségre káros szennyvizeknek, nedveknek, ürülékeknek földalatti csatornákon eltávolítása, továbbá a szennyviz-tisztítás, vagyis fenti szennyvizeknek megfelelő eljárás általi megtisztítása, öntözésre, trágyázásra alkalmassá tétele.

Ezen kérdéseket foglalkozik az u. n. csatornázási politika.

Az emberiség már ősrégi idő óta törekedett arra, hogy a lakóhely körül felgyülemelő, az egészségre ártalmas, bűzös szennyvizeket és emberi ürüléket eltávolítsa. A kultúra iránt fogékony népek imminenen érdeküknek tartották városaik csatornázását.

Az ókor hatalmas városaiban, minők Babilon, Jeruzsálem már kifejtett csatornahálózatot találnak, a római Cloaca maxima pedig történelmi hírességű.

Természetesen hosszú az út, mely a csatornák kezdetleges alakjától a mai modern városok csatorna rendszeréhez, a régi emésztő gödröktől a mai vízbőlntéses angol klozetekhez vezet.

Azon városok, melyek folyóvizek partján épültek, szennyvizeiket földalatti csöveken ezen folyóvizekbe vezették, s így tették azokat ártalmatlanná. Nehezebb volt azon városok helyzete, melyeknek közelében egyáltalán nem volt semmiféle folyó vagy álló víz, mert ezeknek szennyvizei összegyűjtve az egészségre kártekonny baktériumok milliárdjait ontották szét és megfertőzték az egész környéket. Ezen tarthatatlan állapoton kívánnak segíteni az u. n. szennyvíztisztító telepek, melyek a város összegyűjtött szennyvizeit megfelelően párologtatás által, továbbá mechanikai vagy kémia uton megtisztítják, öntözésre és trágyázásra alkalmassá teszik, ily módon a kártekonny anyagokat megsemmisítve, a szennyvizeket a

föld termékenyítésére használják fel. Páris és Berlint a szennyével öntözött mezők látják el zöldségfelével.

Ezen nagyjelentőségű szennyvíztisztító telepek létesítése, melyek külföldön kiváló sikerrel beváltak, — sajnos — hazánkban még csak a kezdet kezdetén van és számos nagyobb városunk, mely villanyvilágítással, aszfalt burkolattal stb. és sok más egyéb, inkább a fényűzés céljából intézménnyel dicsekszik, csatornázás tekintetében a legnagyobb mértékben elmaradott állapotban vannak.

Holott a helyes várospolitikának arra kell irányulnia, hogy a városok szükségletei a *szükségletek fontosságának sorrendjében* egészítsenek ki. Előbb tehát csatornázunk és vízvezetéket létesítsünk, burkoljunk és világítsunk, s csak azután gondoljunk városunk díszítésére, parkok létesítésére, szobrok emelésére, mert különben hasonló vagyunk a piperköchöz, kinek szennyes a fehérműje, vagy rongyos a cipője!

A csatornaépítés, — egyfelől azon fontos közegészségügyi jelentőségű fogva, mely hozzá fűződik, másfelől azon hosszú időtartamra tekintettel, melyre egy ily nagyszabású beruházás létesítettik — kiváló szakudást igényel.

A csatornák anyagául téglát, cementet, vasbetont, drótbetétes betont (cizell) stb. használnak. A helyes anyag és méreték megállapítása szakértők feladata.

Annak elhatározása, hogy valamely város csatornázásak, vagy meglévő régi csatornája újrendszerű jobb csatornahálózattal kicserélhessék, a város jólfelfogott anyagi helyzetének szem előtt tartásával az illető város közönségének autonóm jogkörébe tartozik. A csatornaépítés azonban csak a belügyminiszterium közegészségügyi mérnöki osztályának véleménye alapján adott kormányhatóságj ívóahagyás után kezdhető meg. A csatornahálózat építése, valamint az azzal kapcsolatos összes munkálatok vállalathá adása a közszállítási szabályzat idevonatkozó szakaszainak szem előtt tartása mellett ugyancsak kormányhatóságj jóváhagyás alapján történhetik. A belügyi kormány megbizottja az építést mindvégig ellenőrzi, s a csatornamű csak a megfelelő átadás után helyezhető üzembe. A kormányhatalomnak ezen — talán tulságosnak is látszó ellenőrzése, gyámködása, tekintettel azon országos közegészségügyi jelentőségére, mely a városok csatornázásában nyilvánuló, továbbá tekintettel arra, hogy ezen kiválóan szakmunkát igénylő építkezésnél, hol a magánvállalkozás a kellő szaktudással természetüleg nem bíró városi vezetőséget és általa a város közönséget kellő ellenőrzés hiányában könnyen felesleges kiadásokra bírná és kizsákmányolná — teljesen helyes és indokolt.

E város csatornahálózatának kiépítése részint

közvetve (a közterhek emelkedése által), részint közvetlenül (házcisatornák készítése, csatornadíjak fizetése) jelentős terhet ró a lakosságra. A helyes csatornázási politikának oda kell irányulnia, hogy a csatornaépítés ugy a közpénztárnak, mint az egyes telektulajdonosoknak minél kisebb megterhelésével járjon.

A csatornahálózat kiépítésével a telektulajdonosokra új kötelezettségek hárulnak. Azon telkek tulajdonosai, kiknek telke oly utcán vagy teren van, melyen főcsatorna fektetettik le, telküket ezen főcsatornával összekötni kötelesek.

A csatornázás akkor felel meg igazi hivatásának, ha a város utcáit, tereit behálózza és ha az összes telkek szennyvizei a főcsatornába vezetnek. Némely városokban köztereket állapítanak meg, melyek némelyikében kötelező, másikban fakultatív a „házi csatlakozás“. — Némely városban a főcsatornától (közcsatorna) a házak kapujáig (tehát a magán csatornaig) közterületen vezető mellécsatornák építési költsége a közpénztár, más városokban az illető telektulajdonosokat terheli, ismét másutt a közpénztár előlegezi a mellék csatornák építkezési költségeit, és azt szabályrendeletileg biztosított jogánál fogva az illető ingatlanra történt telekönnyvi bekebelezés útján zálogilag biztosítja.

A közpénztár a csatornahálózat használatáért a telektulajdonosoktól csatornadíjat szed, mely havonként, vagy negyedévenként szedetik be, s mely csatornadíjat a haztulajdonos bérlőire háríthat át. A csatornadíj nemfizetés esetén közigazgatási uton is behajtható.

A köz- és magáncsatornák építésére, a telektulajdonosok jogaira és köteleességeire, a csatornadíjakra, a csatornázás folytán keletkezett különös jogviszonyokra stb. vonatkozólag a városok csatornázási szabályrendeletet alkotnak.

Mielőtt a csatornahálózat az egész városra kiterjesztenék, s mielőtt a házi árnyékszékék a csatornába bekapcsolatnának a póceanyag eltávolítása erre a célra szolgáló póceanyag szállító kocsik segélyével történik. Ezen kocsik légmentes szivattyúval és záróval készülvén a póceanyagnak a külső levegővel érintkezése meggátolják, s így annak esetleges fertőző hatása lehetőleg kiküszöbölhetik.

A csatornák tisztántartása és eldugulástól megóvása a vízvezeték általi öblítés, az esővíz bevezetése és az u. n. tisztító aknáknak útján történik.

A csatornaépítéssel kapcsolatos az utcai csatornaszemek, továbbá az utcai vízeldek és illemhelyek felállításának kérdése.

A helyesen elhelyezett csatornaszemek az utcák víztelenítésére szolgálnak, minek folytán a járdák és kocsutak a legnagyobb eső, vagy hóolvadás után is rövid idő múlva szárazon használhatók.

Az utcai illemhelyek és vízeldek forgalmas,

nagy városokban nélkülözhetetlenek. Ezen csinos, tetszetős házcskákat leginkább kertekben, fasorokban, de minden esetre forgalmas helyeken és úgy helyezendők el, — esetleg földalatti helyiségben — hogy ne akadályozzák a forgalmat és mégis könnyen megtalálhatók legyenek. Külföldi nagy városokban, hol a természetes szükséglet nyilvános kielégítését sem tartják oly szeméremértő dolognak, mint még nálunk. — A teljesen nyílt vízelőhelyek is igen gyakoriak. Elég legyen e kérdésben az olasz városok és a brüsszeli „Maneken Pis“ példájára hivatkozni. „Naturalia non sunt turpia!“

A csinos killitása, a higienia minden követelményeinek szem előtt tartásával épült illemhelyek és mosdók felállítása tetemes költséget igényel, mely részben a mérsékeltlen megállapított hasznlati díjban nyer fedezetet. Az utcai árnyékszékét vagy a város tartja üzemben, vagy vállalba adja. Mint nagyfotosságu közegészségügyi intézményt a város köteles is fenntartani, de mint jövedelmező üzem is előnyös a közpénztár.

Szólni kell még a csatornázásról, mint *közégségi üzemről*. Bár az egyes közégségi hazi és vállalati kezeléséről részletesen külön fejezetben foglalkozunk, az egyes üzemek különböző kezelésének előnyeiről-hátrányairól esetenként is meg kell emlékeznünk.

A csatornázás per excellence közégségi üzem, mely korántsem a jövedelmezőségre van bázisozva. A csatornázás nagy közegészségügyi jelentőségénél fogva kötelessége a városnak, ha arra — mint üzemre — kivált eleinte rá is fizetnek. A csatornák tehát általában hazi kezelésben vannak és a közégségi üzemek között legkevésbé jövedelmezők. Budapest fővárosnak 23·3 millió koronába került csatornahálózata. 1911. évben 396,000 koronát jövedelmezett. Hazánk csatornaműveiről az 1908. évi statisztikai adatok alapján a következőket közölöm;

A székesfőváros után — thj. városaink között legnagyobb értékű csatornaműve volt Pozsonynak (55 km. 2.000,000 kor), Marosvásárhelynek (28·49 km. 1.800,000 kor) és Győrnek (28·08 km. 1.474,030 kor), — rend. tan. városaink között: Ujpestnek (32·95 km. 768,728 kor), Szombathelynek (24·33 km. 483,536 kor), Trencsénnek (7 km. 463,000 kor.)

(Folyt. köv.)

Hirdetéseket
„A Város“ részére felvesz
 a kiadóhivatal
Kossuth-utca, Városház épület.

6900
1913. eln. sz.

A m. kir. földművelésügyi minster rendelete az Országos Gazdasági Munkáspénztárról és a gazdasági cselédek, valamint a gazdasági gépmunkások baleset esetére való biztosítása és betegség esetében való ellátása tekintetében irányadó törvényes rendelkezésekről szóló 1913: XX. t.-cz. életbe-léptetése és végrehajtása tárgyában.

(Valamennyi vármegyei és városi törvényhatóság, Budapest székesfővárosnak, Fiume kir. kormányzójának.)

Az 1913: XX. t.-cz. 4. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. kereskedelemügyi minster ural egyetértően rendelem:

Az Országos Gazdasági Munkáspénztárról és a gazdasági cselédek, valamint a gazdasági gépmunkások baleset esetére való biztosítása és betegség esetében való ellátása tekintetében irányadó törvényes rendelkezésekről szóló 1913: XX. t.-cz. mai napon lép életbe.

Az 1907: XIX. és 1912: VIII. t.-cz. egyes rendelkezéseinek eltérő magyarázata folytán a gazdasági alkalmazottak biztosítása körül zavarok fordultak elő. E zavarok végleges megszüntetése céljából hozott az 1913: XX. t.-cz., melynek 2. §-a a gazdasági alkalmazottakra nézve eddig is érvényben volt törvények felsorolása mellett kétséget kizáró módon megállapítja, hogy ezek, és pedig sem a gazdasági cselédek, sem a gazdaságokban alkalmazott ugynevezett szegődményes iparosok, sem pedig a gazdasági gépmunkások — ideértve a képesített (vizsgázott) fűtőt is, még ha közönségesen gépésznek nevezik is — az 1907: XIX. t.-cz.-ben betegség és baleset esetére megszabott biztosítási kötelezettség alá semmi körülmények között sem vonhatók, s a gazdasági alkalmazottak közül egyedül a képesített gépész (vizsgázott gépész) az, a kit mind betegség, mind baleset esetére az 1907: XIX. t.-cz. értelmében kell biztosítani.

Most tehát, amidőn az 1913: XX. t.-cz. minden kétséget kizáró módon nyilvánvalóvá teszi, hogy a gazdasági alkalmazottak az ipari munkásbiztosításba be nem vonhatók, elvárom a közgazgatási hatóságoktól és községi közegektől, hogy az e tekintetben eddig fenforgott zavaroknak az érdekeltek megfelelő felvilágosítása útján is elejét fogják venni, de viszont örködni fognak arra, hogy a gazdasági alkalmazottak mind azon segélyekben részesüljenek, a melyeket számukra a törvények úgy betegség, mint baleset esetére előírnak.

A kötelező halesetbiztosítás helyes végrehajtása céljából felhívom a t. Czimet, utasítsa a helyi végrehajtásra hivatott hatóságokat és községi

közegeket, gondoskodjanak arról, hogy egyfelől az összes gazdasági cselédek és a gazdaságokban alkalmazott ugynevezett szegődményes iparosokat a 120 filléres hozzájárulási díj kivétele és közadók módjára leendő behajtása céljából a 14,100/905. eln. sz. m. kir. földművelésügyi minsteri rendelet értelmében összeírják, másfelől pedig az összes gazdasági gépmunkásokat, illetőleg összes gazdasági gépeket az Országos Gazdasági munkáspénztár központi igazgatóságához a megfelelő díjak befizetése mellett balesetbiztosításra bejelentsek.

Az 1912: VIII. t.-cz. 12. §-a a kötelező baleset biztosítást elmulasztó munkaadókra, illetőleg gazdasági géptulajdonosokra — teljes kártérítési felelősségük fenyhájása mellett — 100 koronáig terjedhető pénzbüntetést szab és tőlük a díjak utólagos behajtását rendeli el.

Felhívom a t. Czimet, utasítsa a helyi végrehajtásra hivatott hatóságokat és községi közegeket, hogy amennyiben a kötelező balesetbiztosítás ily elmulasztása tudomásukra jutna, a kihágási eljárásnak hivatalból leendő lefolytatása és egy-szerszmind a díjak utólagos behajtása iránt haladéktalanul intézkedjenek, hogy a törvény kötelező rendelkezéseinek ez uton is minden irányban érvényt szerezzenek.

Az új törvény értelmében a gazdasági alkalmazottak biztosítására szolgáló intézmény ezt a nevet viseli: „Országos Gazdasági Munkáspénztár”, mindaddig azonban, míg az intézmény régi nevét viselő nyomtatványkészlet tart, az felhasználandó.

Budapest, 1913. évi július hó 3-án.

Báró Ghillány Imre, s. k.

Függelék.

1913: XX. törvényezik

az Országos Gazdasági Munkáspénztárról és gazdasági cselédek, valamint a gazdasági gépmunkások baleset esetében való ellátása tekintetében irányadó törvényes rendelkezésekről.

1. §.

Az 1900: XVI. t.-cz. által szervezett Országos Gazdasági Munkás- és Cselédszegélypénztár ezentul ezt a nevet viseli: „Országos Gazdasági Munkáspénztár”.

2. §.

Az 1907: XLV. t.-cz. alapján szerződött gazdasági cselédek baleset esetére az 1900: XVI., 1912: XIV. és 1912: VIII. t.-cz.-ek értelmében az Országos Gazdasági Munkáspénztárnál kell biztosítani, betegség esetében pedig segélyezésükről az 1907: XLV. t.-cz. 28. §-a értelmében közvetlenül a gazda köteles gondoskodni.

A gazdasági cselédek az 1907: XIX. t.-cz.

ben előírt betegség és baleset esetére való biztosítási kötelezettség alá még az esetben sem vonhatók, ha az illető gazdaság számára ipari munkát teljesítenek.

A jelen törvényszakasz első és második bekezdésében foglalt rendelkezések alá esnek a gazdaságokban alkalmazott úgynevezett szegőd-ményes iparosok is, amennyiben ipari munkát az illető gazdaságon kívül másnak keresetszerűleg nem teljesítenek.

Az 1898 : II., illetőleg az 1899 : XLII. t.-cz. alapján szerződött gazdasági gépmunkásokat baleset esetére az 1912 : VIII. t.-cz. 5. §-a értelmében az Országos Gazdasági Munkáspénztárnál kell biztosítani, betegség esetében való segélyezésükre nézve pedig az 1898 : II. t.-cz. 33. §-ának, illetőleg az 1899 : XLII. t.-cz. 18. §-ának rendelkezései érintetlenül maradnak.

A gazdasági gépmunkások — ideértve a képesített (vizsgázott) fűtőt is, még ha közönséges gépésznek nevezik is — az 1907 : XIX. t.-cz.-ben előírt betegség és baleset esetére való biztosítási kötelezettség alá nem vonhatók, még abban az esetben se, ha a gazdasági gép tulajdonosa gépeivel nem a saját gazdaságában, hanem mint vállalkozó másnak gazdaságában végeztet munkát.

A jelen törvényszakasz negyedik és ötödik bekezdésének rendelkezései nem vonatkoznak a képesített gépkezelőkre (vizsgázott gépészekre), aki mind betegség, mind baleset esetére az 1907 : XIX. t.-cz. értelmében biztosítandó.

3. §.

Amennyiben a mezőgazdasági és erdei termelés, állattenyésztés, halászat, kert- és szőlőművelés, selymészet és méhészet körében, ugyszintén az ezekkel összefüggő mellékiparágakban foglalkoztatottakra nézve a jövőben kétségessé válnék, hogy az illetők gazdasági alkalmazottaknak tekintendők-e, s ehhez képest baleset esetére való ellátásuk, illetőleg biztosításuk tekintetében a gazdasági alkalmazottakra irányadó törvények hatálya alá, avagy az 1907 : XIX. t.-cz hatálya alá esnek-e, ezt a kérdést ezen alkalmazottak illető körére nézve a m. kir. földművelésügyi miniszter a m. kir. kereskedelemügyi miniszterrel egyetértően kiadandó rendelettel szabályozza.

4. §.

E törvény életbeléptetésével és végrehajtásával a m. kir. földművelésügyi miniszter bízatik meg, aki a m. kir. kereskedelemügyi miniszterrel egyetértően intézkedik.

HIRROVAG.

— **Kondor Kálmán kinevezése.** Domahidy Elemér főispán törvényben gyökerező jogánál fogva Kondor Kálmán helyettes főszámvevőt főszámvevővé nevezte ki. A kinevezés mindenütt, de különösen a tisztikarban rokonszenves fogadtatásra talált nemcsak azért, mivel Kondor Kálmán munkás és eredményes tevékenységének elismerése, hanem azért is, mivel a tisztikar meggyőződött arról, hogy főispán ur Ö Meltósága méltányolja az érdemeket és a tisztviselők előléptetésének mindenkor érvényt szerez. Mi is szívünkbeli üdvözöljük Kondor Kálmánt új állásában, kívánva neki munkakedvet és ennek eredményeit a város javára.

— **Ajándék a múzeumnak.** Svarcz Dániel pipametsző és kereskedő a városi múzeumnak egy igen érdekes tájékpipát ajándékozott. A pipán Munkácsi honfoglalási képe van ráemetszve. A szép és nagyértékű ajándékot Zoltai Lajos múzeumőr szerezte meg.

— **Céh emlékek a városi múzeumban.** A város múzeumba egyre több debreczeni régi céh emlékei kerülnek további megőrzés alá. A múzeum e héten vette birtokába a feloszlott pintértársulat szép céhladáját, pecsétnyomóit, hirdetőtábláit és iratait. A pintérek legrégibb ártikulusai és jegyzőkönyvei még 1905-ben a múzeumba jöttek. Ma pedig Major Mihály társulati elnök és Pósalaky István urak a timár legények 1767-ben készült ladáját, 1719-beli ón kannáját, poharait, pecsétnyomóit és iratait adták be a múzeumba, miután azokat a legények egyező akarral, másoknak is buzditására a múzeumnak ajándékozták.

13,090—1913,

Versenyárgyalási hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város által a pallagi III-ik tagbirtokon ez idő szerint Bosenfeld Jakab által haszonbérélt földön létesítendő cseléd lakás építési munkálatainak ugymint : föld-, kőműves elhelyező-, burkoló-, ács-, asztalos-, lakatos-, mázó- és üveges munkák biztosítására zárt ajánlati versenyt hirdet.

Ajánlat a Debreczen sz. kir. város által kiadott ajánlati és költségvetési űrlapokon *csakis az összes munkára* tehető, melyek a városi mérnöki hivatalban Simonffy-utca 2/b-c. két koronáért megszerezhető,

Az ajánlatok lepecsételt borítékban „Ajánlat a pallagi cselédlakás építés munkájára“ felirással

ellátva. Debreczen sz. kir. város polgármesteri hivatalába folyó évi augusztus hó 5-ik napjának délelőtt 10 óráig adhatók be s ugyanazon nap délelőtt $\frac{1}{2}$ 11 órakor a városháza könyvtár helyiségében nyilvánosan bontatnak fel. Később érkezett vagy a feltételeknek és ezen hirdetémynek meg nem felelő távirati és utóalánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az ajánlat beadása előtt tartoznak ajánlattevők az ajánlati összeg 5%^o-ának megfelelő bantpénzt a város házpenztárába letenni s erről szóló elismervényt az ajánlathoz csatolni.

Az ajánlattevők ajánlataikkal a végleges döntésig maradnak kötelezettekben.

A város fentartja magának azon jogot, hogy az ajánlatok közül szabadon választhasson, vagy azok mellőzésével a munkálatot más uton biztosítsassa.

Kelt Debreczen sz. kir. város Tanácsának 1913. évi július hó 24-én tartott üléséből.

A városi tanács.

13,946—1913 sz.

Póthirdetmény.

A városi Tanácsnak 1913. évi július hó 28-ik napján tartott ülésében 13,946—913. szám alatt hozott határozatból kifolyólag ezennel közhírré tétetik, hogy az Egyháztéren, a Csokonai kert körül készítenő aszfalt burkolási munkálatokra vonatkozólag a 11,273—913. szám alatt kibocsátott hirdetémynyvel folyó évi augusztus hó 9. napjára kitűzött versenytárgyalás hatálytalanítottatik. Az újabb versenytárgyalásról külön hirdetémy fog kibocsátatni.

Kelt Debreczen szab. kir. város Tanácsának 1913. évi július hó 28-án tartott üléséből.

A városi tanács.

Hirdetmény.

Az 1913. évi Debreczen sz. kir. város belső és külső területére szóló házadó kivetési lasjtromok az 1909. évi XI. t.-c. 4. §., illetve ennek végrehajtása tárgyában, az 1913. évi VI. t.-c. 2 §. alapján a Pénzügyminisztérium által 1913. évi 50,000. szám alatt kiadott utasítás 29. §-ának megfelelően 1913. évi július hó 28. napjától 1913. évi augusztus hó 4. napjáig 8 napig oly célból tétetnek ki a városi adóhivatalnál kerületenként közszemlére, hogy azokat mindenki megtekinthesse. A lasjtromoknak ez a kitétele azon felebezési határidőre, melyet az 1909. évi XI. t.-c. 15. §. szabályoz, nincsen kihatással, melynek alapján a felebbezést a kivetett adók ellen a közigazgatási bizottság adóügyi bizottságához in-

tézve, az adóivnek kézbesítését, illetőleg az adóivnek el nem fogadása vagy egyébként kézbesíthetelensége esetén megkísérlett kézbesítést követő 15 nap alatt a pénzügyigazgatósághoz nyujtandók be.

Debreczen, 1913. évi július hó 24. napján.
Városi Adóhivatal.

16,373—1913. aü.

Hirdetmény.

A Debreczen sz. kir. város részletes felmérése alapján készült kataszteri egyéni birtokivék, — az 1885. évi XXII. t.-c. végrehajtása iránt kiadott 1885. évi 45,005. számú min. utasítás 49. és 216. §§-ai értelmében — 1913. évi július hó 22-től 1913. évi augusztus hó 22-ig bezárólag 30 napi közszemlére kitétettek. Miről a helybeli és vidéki birtokosság azzal értesítetik, hogy *birtokivéiket a városi birtoknyilvántartói hivatalnál a hivatalos órák ideje alatt bármikor megtekinthetik*; a bejegyzés helytelensége ellen, ha t. i. oly birtok van neveikre irva, melyet az új munkálat készítésekor még nem birtak, vagy ha saját birtokuk másnak a nevére van irva, avagy egyáltalán nincsen felvéve; — továbbá a földrészletek művelési ág és osztályba sorozás ellen a fentebbi határidő alatt, alantírt hivatalnál szóban vagy írásban felszólalhatnak.

Debreczen, 1913. évi július hó 22-én.

A városi adóügyosztály.

Birtoknyilvántartás, Városháza földszint 5. sz.

Hirdetmény.

Debreczen város területén az 1912. és 1913. évben keletkezett új üzletek és hasonhajtó foglalkozások után készített III. oszt. kereseti adólajstromok f. h. 26-tól kezdődőleg 8 napi közszemlére kitétettek s az adó tárgyalások f. é. aug. 4. és következő napjain a városháza nagytermében fognak, megtartatni, miről az érdekeltek értesítetnek.

Debreczen, 1913. július hó 26-án.

Városi adóügyosztály.

Debreczen szabad királyi város Polgármesterétől.

2530—1913. eln.

A kir. belügyminiszteri 136.000—1912. sz. a. kelt rendelet alapján közhírré teszem, hogy a Debreczenben megjelenő „Debreceni Független Ujság” című politikai napi lapnak Debreczen szab. kir. város területén 1913. évi október hó 8-ig való elárúsításához engedélyt adtam.

Debreczen, 1913. évi július hó 9-én.

Kovács József,
polgármester.

Debreczen szabad királyi város

világítási vállalata

városi üzlet Piac-utca 81. sz. alatt.

Elvállalja: légszesz és villamos vezetékek és felszerelések be-
rendezését világítási és ipari célokra. Gázkályháknál és főzők-
nél az elhasznált légszesz legfeljebb egyharmadrész áru, mint
a tüzelés költsége. Szép és olcsó lámpák, csillárok és hozzá-
való felszerelések kaphatók. Szállít mindenféle dinamó gépeket
és villamos motóro- **pirszén (kokszt)** házhoz száll-
kat. — Elsőrendű **litva** olcsóbban

mint bárhol **porosz kőszén** megrendelhető a lég-
és tiszta: **szeszgyárban** vagy a
városi üzletben. Valamint épületek és javazak megvédésére való

fekete kőszén kátrány tetszés szerinti mennyi-
ségben. — Mindennemű

felvilágosítással szívesen szolgál az igazgató:

Debreczeni Jenő **gépészmérnök.**

Gyári telefon: 74.

Városi üzlet telefon: 90.